

Wrocławskie Biuro Administracyjne
wpł. 05.06.2015
9638
Dolnośląski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
we Wrocławiu

WRID.5130.176.2014.JK
nr rejestru zabytków: A/5967

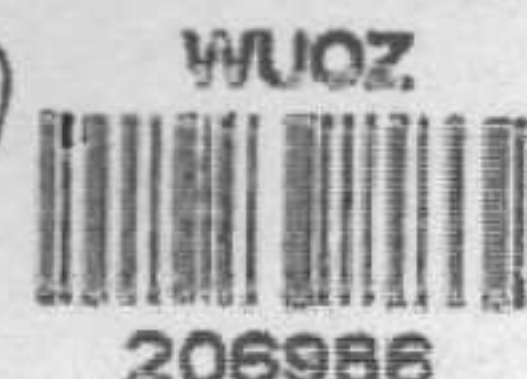
za zwrotnym potwierdzeniem odbioru

URZĄD MIASTA LEGNICA

wpł. 05.06.2015

2374

L.dz. zai.
Wydział Gospodarki Przestrzennej,
Architektury i Budownictwa

Wrocław 27.05.2015 r.

DECYZJA

W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU DO REJESTRU ZABYTKÓW

Działając na podstawie art. 89 pkt 2 i art. 9 ust.1, w związku z art. 6 ust.1 pkt 1 b, art. 7 ust. 1, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446), oraz art. 104 kodeksu postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 267), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego na wniosek Prezydenta Miasta Legnica, reprezentującego Gminę Legnica, właściciela nieruchomości,

postanawiam

wpisać do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego zabytkowy zespół budowlany palmiarni w Legnicy, położony przy Al. Orła Białego, na działce nr 324 AM 2.

Granica wpisu zespołu budowlanego palmiarni została przedstawiona na załączniku nr 2, stanowiącym integralną część niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków we Wrocławiu wszczął na wniosek Prezydenta Miasta Legnica, reprezentującego Gminę Legnica, postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków zespołu palmiarni w Legnicy.

W toku postępowania Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków we Wrocławiu ustalił stan faktyczny i prawny sprawy i stwierdził, że następuje:

Zespół palmiarni znajduje się na południowo-zachód od centrum miasta w środkowej części rozległego Parku Miejskiego (wpisanego do rejestru zabytków decyzją z dnia 30.03.2010 r., nr rejestru A/1712), na południe od Domu Strzeleckiego, pomiędzy aleją biegnącą dawnym korytem Młynówki a Aleją Orła Białego. Zespół tworzy zwarta grupa budynków o charakterze uprawowo-wystawienniczym oraz budynki pomocnicze. W północno-wschodniej części założenia znajduje się szklarnia ciepła (1), do której od zachodu przylega palmiarnia (2), z dostawionymi od południa: szklarnią ciepłą (5) i zimną (6) przedłużoną o łącznik (7). Po południowej stronie szklarni ciepłej znajdują się dwie szklarnie mnożarki (8 i 9). We wschodniej części zespołu ulokowano dwa budynki gospodarcze-północny (3) i południowy (4) oraz obiekt pełniący funkcję administracyjno-socjalną (10).

Teren, na którym rozplanowano zespół od końca XIX w. pełnił rolę nowoczesnej, wielkomiejskiej enklawy wypoczynku i rozrywki. Obszarem tym zarządzało Miejskie Ogrodnictwo.

W 1887 r. przy Miejskim Ogrodnictwie powstała szklarnia ciepła (1), pozwalająca na uprawę egzotycznych roślin ozdobnych z rodzin bananowatych. Ambicją powołanego w Legnicy Stowarzyszenia Upiększania Promenad była budowa na terenie parku palmiarni.

Na ten cel gromadzono środki już od 1893 r. Plan udało się zrealizować w 1898 r., kiedy to podczas II Zimowej Wystawy Ogrodniczej Feodor Beer, właściciel fabryki kapeluszy zadeklarował możliwość pokrycia kosztów jej budowy.

Prace budowlane rozpoczęto 11 maja 1898 r. pod kierunkiem Alberta Jaencknera. Palmiarnię (2) ulokowano przy istniejącej wcześniej szklarni ciepłej. Konstrukcję palmiarni wykonała Drezdeńska firma Höntsch & Co, założona w 1895 r., uważana za pionierską w technologii budowy tego typu architektury. Firma ta zrealizowała m. in. konstrukcję palmiarni w Poznaniu, Witzenhausen oraz Kassel, a także w latach 1925-30 zabudowę drezdeńskiej dzielnicy Prohlis.

Palmiarnia została wybudowana w konstrukcji stalowej na ceglanej podmurówce, jako jednoprzestrzenna hala nakryta dachem dwuspadowym z poprzeczną, wąską nawą oraz wyniesioną częścią centralną nakrytą dachem kopulastym. Pierwotne wejście prowadziło przez przedsionek od północy-od ul. Reymonta.

Okolo 1900 r. na terenie Miejskiego Ogrodnictwa wybudowano dwa budynki gospodarcze (3 i 4).

Budynek północny zrealizowano w konstrukcji szkieletowej z ceglanym wypełnieniem. Jego parterową bryłę, założoną na planie wydłużonego prostokąta, z szerszą i wyniesioną częścią środkową wieńczy dach dwuspadowy o niskiej strzałce.

Budynek południowy o bryle zwartej, rozplanowanej na rzucie prostokąta nakrytej dachem dwuspadowym o niewielkim kącie nachylenia połaci jest dwuczłonowy. Część południowa murowana z cegły, z ryzalitem pozornym na osi, część północna zbudowana w konstrukcji drewnianej.

W 1904 r. dobudowano do palmiarni od strony południowej szklarnię zimną (5).

W 1911 r. obiekt przekształcono w szklarnię ciepłą oraz rozbudowano o dłuższą 30-metrową szklarnię zimną (6). Obie szklarnie wzniesione w stalowej konstrukcji szkieletowej wypełnionej przeszkleniem, założono na rzutach wydłużonych prostokątów.

Podczas Wystawy Niemieckiego Ogrodnictwa i Śląskiego Rzemiosła GUGALI w 1927 r. w palmiarni urządzono planetarium. W latach 30. XX w. zaczęto planować rozbudowę kompleksu w związku z zaplanowaną na 1941 r. wystawą ogrodniczą. Po południowej stronie szklarni zimnej wybudowano łącznik (7), w tym czasie zbudowano budynek administracyjno-socjalny (10) ulokowany w północno-wschodniej części zespołu. Parterowy, murowany i tynkowany, wybudowany na wydłużonym rzucie, nakryto dachem dwuspadowym i trójspadowym nad częścią zachodnią.

W skład kompleksu wchodzi ponadto dwie mniejsze szklarnie (mnożarki), dobudowane poprzecznie do szklarni ciepłej. Mniejsza wschodnia (10), została prawdopodobnie wzniesiona w latach 90. XIX w., zachodnia (11)- w latach 40. XX w.

Budynki tworzące zespół palmiarni w Legnicy zasadniczo zachowały się w historycznej formie. W okresie powojennym nie były prowadzone na terenie zespołu żadne prace, które zaburzyłyby jego historyczny układ oraz zmieniły bryły budynków. Dwie szklarnie zimne z łącznikiem, pozbawione przeszklenia, o skorodowanej konstrukcji, obecnie znajdują się w złym stanie technicznym. W latach 90. XX w. podjęto prawdopodobnie pierwsze powojenne prace remontowe przy palmiarni- wymieniono oryginalne przeszklenie zastępując je polikarbonatem.

Na podstawie art. 9, ust.1 cyt. wyżej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela nieruchomości lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 b wyżej cyt. ustawy, ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zespoły budowlane; art. 3 pkt 1 ww. ustawy określa, że zabytkiem: „jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”, natomiast pkt 13 ww. ustawy mówi, że historyczny

Wp
zuO:
1)
2
3
4
:

zespół budowlany jest to: „powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi”.

Bezsprzecznie zespół palmiarni jest dziełem człowieka i stanowi ślad minionej epoki, gdyż jak wykazano powstał w etapach od końca XIX w. do lat 40. XX w., a jego architektonika jest świadectwem określonych prądów w architekturze ogrodowo-wystawienniczej.

Zespół palmiarni, choć wznoszony na przestrzeni wielu lat, stanowi zwarty, powiązany przestrzennie kompleks budowlany, wyodrębniony w krajobrazie lokalnym ze względu na pełnioną funkcję. Istotne jest również, iż do dnia dzisiejszego użytkowany jest zgodnie ze swoim historycznym przeznaczeniem.

Jest on jedynym zachowanym tego typu zespołem na Dolnym Śląsku i z tego względu posiada walory naukowe i poznawcze. Stanowi również materialny dowód działalności i potrzeb lokalnej społeczności. Podkreślić należy, że zespół ten cechuje autentyzm wynikający ze znacznego stopnia zachowania tkanki historycznej, a także relacji przestrzennych i widokowych obiektów go współtworzących. Forma, materiał i konstrukcja poszczególnych budowli ingeruje w przestrzeń na zasadzie podobieństwa zabudowy, a nie jej różnorodności. Walorem estetycznym zespołu jest zachowanie odpowiednich proporcji poszczególnych obiektów, a także staranne ich wykonanie. Szklarnie charakteryzują proste, rozwiązane funkcjonalnie bryły, budynki pomocnicze zostały zakomponowane zgodnie z lokalną tradycją, gdzie znaczenie ma, czytelny do dzisiaj, element funkcji. Szklarnie są powiązane z palmiarnią, której centralna kopuła podkreśla centralną organizację rzutu budynku i stanowi silną dominantę zespołu. Ich przejrzyste oraz lekkie bryły wpływają na postrzeganie zespołu jako struktury zaawansowanej technologicznie.

Zespół palmiarni w Legnicy jako istotny składnik komponujący przestrzenny układ Legnicy ma znaczenie dla lokalnego krajobrazu kulturowego.

Zgodnie z art. 7 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpis do rejestru zabytków jest jedną z form ochrony zabytków, która ma na celu zachowanie zabytku, w tym wypadku zespołu budowlanego palmiarni w Legnicy.

Posiada on wartości historyczne, artystyczne i naukowe i z tego powodu jego zachowanie i ochrona leżą w interesie społecznym.

Z tych względów orzeczoneo jak w sentencji.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom- na podstawie art. 127 §1 i art. 129 §1 i § 2 kpa i art. 93 ust.1 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami- odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w terminie 14 dni od jej doręczenia, za moim pośrednictwem- Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu, ul. Władysława Łokietka 11, 50-243 Wrocław.

Załączniki stanowiące integralną część decyzji:

1. Pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków.
2. Kopia mapy ewidencyjnej w skali 1:608 z zaznaczoną granicą wpisu.

Zastępca Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
we Wrocławiu

mgr Ewa Kica

Otrzymuje:

1. Gmina Legnica, Pl. Słowiański 8, 59-220 Legnica

Do wiadomości:

1. Narodowy Instytut Dziedzictwa, ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
2. Starostwo Powiatowe w Legnicy, Wydział Geodezji, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami, Pl. Słowiański 1, 59-220 Legnica
3. Sąd Rejonowy w Legnicy, VI Wydział Ksiąg Wieczystych, ul. Andersa 12-13, 59-220 Legnica
4. WUOZ Delegatura w Legnicy
6. a/a WRiD

POUCZENIE
o skutkach wpisu do rejestru zabytków

Wpisanie obiektu do rejestru zabytków pociąga za sobą następujące skutki wymienione w niżej przytoczonym wyciągu z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.):

Art. 5

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 12

1. Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

Art. 25

1. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga posiadania przez jego właściciela lub posiadacza:

- 1) dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku;
- 2) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym, określającego zakres i sposób ich prowadzenia oraz wskazującego niezbędne do zastosowania materiały i technologie;
- 3) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości.

2. W celu spełnienia wymagań, o których mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany nieodpłatnie udostępnić do wglądu właścicielowi lub posiadaczowi zabytku nieruchomego posiadaną przez siebie dokumentację tego zabytku oraz umożliwić dokonywanie niezbędnych odpisów z tej dokumentacji.

Art. 37

Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

Art. 23

Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Art. 30

1. Właściciel lub posiadacz zabytku nieruchomego bądź nieruchomości o cechach zabytku jest obowiązany udostępnić ten zabytek bądź nieruchomość wykonawcy badań w celu ich przeprowadzenia.

2. W przypadku odmowy udostępnienia zabytku nieruchomego bądź nieruchomości, o których mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą właścicielowi lub posiadaczowi udostępnienie tego zabytku bądź nieruchomości, na czas niezbędny do przeprowadzenia badań, jednak nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

3. Za szkody wyrządzone w związku z badaniami, o których mowa w ust. 1 lub 2, przysługuje odszkodowanie na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

Art. 25

1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;

11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;

3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, mogą określać warunki, które zapobiegają uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

Art. 49

1. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego, przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku, jeżeli ich wykonanie jest niezbędne ze względu na zagrożenie zniszczeniem lub istotnym uszkodzeniem tego zabytku.

Art. 50

3. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Przepisy o gospodarce nieruchomościami stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie zagrożenia, o którym mowa w ust. 1 lub 3:

2) zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków wyłączone przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy właściwej ze względu na miejsce położenia tego zabytku, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

Art. 73

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.

Art. 103

1. Kto niszczy lub uszkadza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1, sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2, sąd może orzec nawiazkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.

Art. 110

1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku nie zabezpieczył go w należyty sposób przed uszkodzeniem, zniszczeniem, zaginięciem lub kradzieżą, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiazkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 113

1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub innego zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków nie powiadomi wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości

- podlega karze grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiazkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 114

Kto uniemożliwia lub utrudnia dostęp do zabytku organowi ochrony zabytków, wykonującemu uprawnienia wynikające z ustawy, podlega karze grzywny.

Art. 117

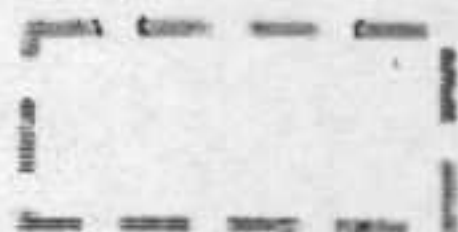
Kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia prowadzi prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie lub architektoniczne przy zabytku wpisanym do rejestru lub roboty budowlane w jego otoczeniu albo badania archeologiczne, podlega karze grzywny.

Art. 113

Kto bez pozwolenia umieszcza na zabytku wpisanym do rejestru urządzenia techniczne, tablice, reklamy oraz napisy, podlega karze grzywny.

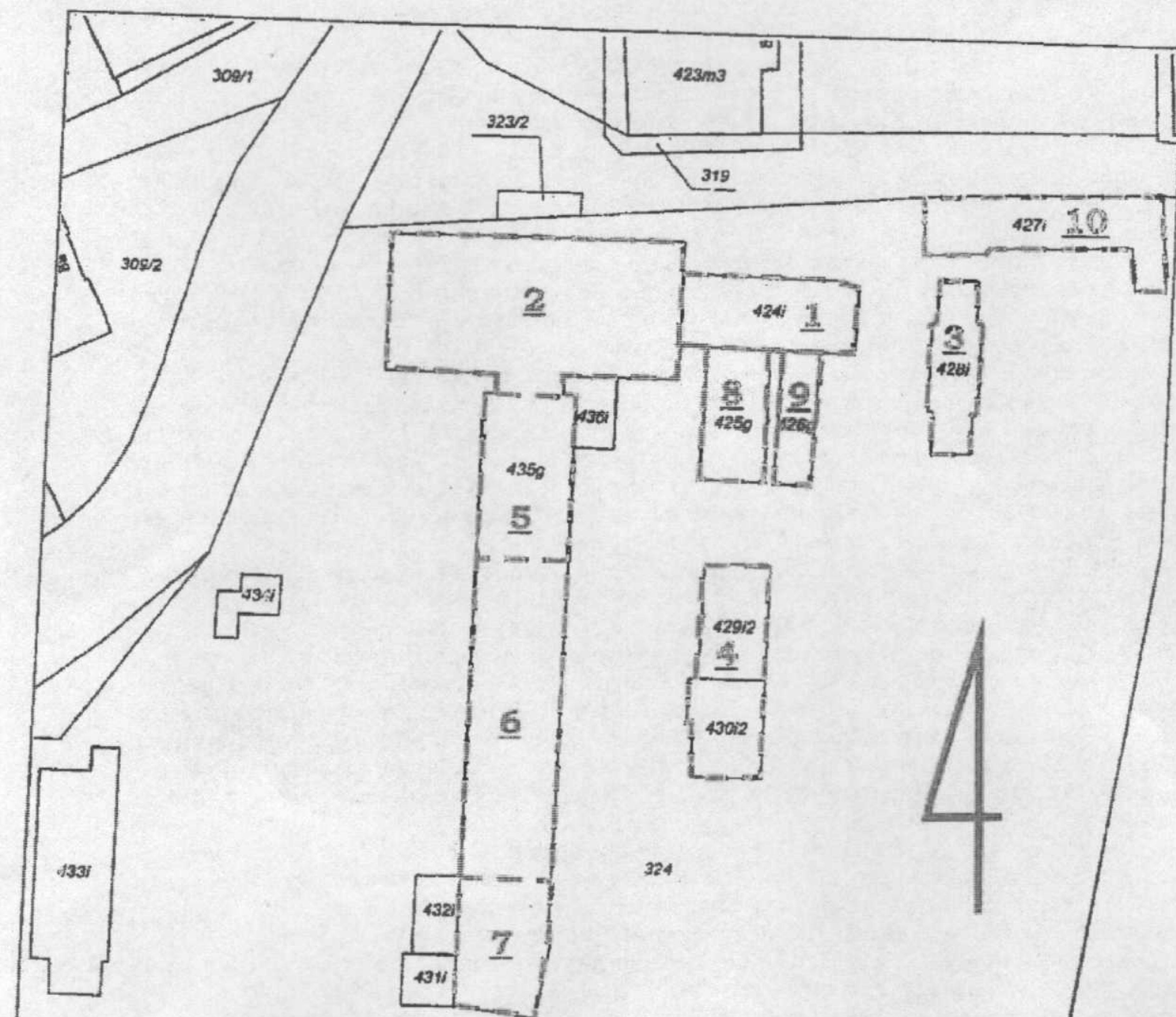
Załącznik nr 2

Stanowi integralną część decyzji nr rejestru A/5967 z dnia 27.05.2015 r.
W skład załącznika wchodzi kopia mapy ewidencyjnej z zaznaczoną granicą wpisu
do rejestru zabytków zabytkowego zespołu budowlanego palmiarni w Legnicy, położonego
przy Al. Orła Białego, na działce nr 324 AM 2.

Granica wpisu do rejestru zabytków

Skala 1:608

Zastępca Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
wrocławiu
[Signature]
mgr Ewa Kica